

PŘÍLOHA

VĚSTNÍKU ASOCIACE ČESKÝCH A MORAVSKOSLEZSKÝCH MUZEÍ A GALERIÍ
4-5/1996

INFORMACE O STAVU MUZEJNICTVÍ VE VYBRANÝCH ZEMÍCH EVROPY

Soubor informací o typech muzeí, jejich řízení a financování, legislativě, o muzejních sdruženích a spolcích a některé další údaje zahrnuje 8 evropských zemí: Německo, Polsko, Slovinsko, Dánsko, Finsko, Švédsko, Francii a Velkou Británii.

Údaje nejsou zatím vždy úplné a vyžadují další průběžné doplňování. Jsou však velmi užitečné jako srovnávací materiál pro současnou fázi transformace českého muzejnictví.

NĚMECKO

STRUKTURA

Muzejnictví je organizováno v souladu s územněsprávním členěním na spolkové země. Podle údajů z roku 1993 bylo v Německu 2 090 muzeí a zařízení muzejního typu, z toho:

- 41 státních, 330 zemských, 827 obecních,
- ostatní pak mají jiné zřizovatele (spolky, podniky, církve, nadace atd.).

Každá spolková země má svůj muzejní svaz, muzejní úřad a státního poradce pro muzejnictví. Nadregionální působnost má Německý muzejní svaz, německý národní výbor ICOM, Sdružení církevních muzeí a klenotnic a Institut pro muzejnictví.

FINANCOVÁNÍ

Řada muzeí je financována z více zdrojů.

LEGISLATIVA

Činnost v oblasti muzejnictví se řídí obecně platnými zákony, samostatný muzejní zákon neexistuje.

MUZEJNÍ SDRUŽENÍ

Německý muzejní svaz (Deutscher Museumsbund, zkr. DMB) byl založen v roce 1917 a je zastřešující institucí německých muzeí. Chrání jejich zájmy, zasazuje se o to, aby muzea měla potřebné personální a finanční podmínky. Plní poradenskou službu jak pro své členy, tak i pro instituce, úřady a spolky v oblasti muzejnictví. Spolupracuje s regionálními i mezinárodními organizacemi.

Členství je institucionální a individuální, kromě řádného členství existuje ještě statut příznivců (mecenášů). V rámci DMB existují dvě odborné skupiny (přírodovědná muzea a muzea dějin techniky) a řada pracovních skupin (muzea umění, muzejní pedagogika, vlastivědná muzea aj.).

DMB vydává 3x ročně časopis *Museumskunde* (založen v roce 1905), příležitostné publikace a každoroční katalog *Průvodce* po nákupech pro muzea.

POLSKO

STRUKTURA

Z celkového počtu cca 560 organizací je asi 180 státních, 200 obecních, 30 církevních a 150 představují spolková muzea (např. muzea školní, turistických organizací apod.).

Mezi státní muzea patří 23 centrálních, podřízených přímo Ministerstvu kultury a umění, dalších 7 je ve správě jiných resortů (Ministerstvo obrany, Ministerstvo obchodu a průmyslu aj.) a 150 vojvodských muzeí, jejichž zřizovatelem jsou regionální úřady.

FINANCOVÁNÍ

Státní muzea jsou financována ze 60-100% (většinou 80%) ze státního rozpočtu, zbytek tvoří vlastní příjmy včetně sponzorských darů.

Každé polské muzeum (nejen státní) má právo na dotaci od Ministerstva kultury a umění, poskytnutou na konkrétní účel.

LEGISLATIVA

Zatím platí zákon z roku 1962 o ochraně kulturních hodnot a o muzeích ve znění řady pozdějších úprav. V současné době je připraven návrh samostatného muzejního zákona, který byl předán parlamentu ke schválení. Tento návrh připravovalo Ministerstvo kultury a umění od roku 1990 ve spolupráci s muzejními kruhy.

MUZEJNÍ SDRUŽENÍ

Sdružení s celostátní působností jsou v Polsku tři.

- *Výbor muzeí* jako součást asociace kunsthistoriků byl založen v roce 1987. Jeho členy jsou zástupci různých druhů muzeí. Podílel se na přípravě podkladů pro muzejní zákon, zpracovává analýzy (výstavní a publikační činnost muzeí, přehled kategorií muzejních odborníků aj.), angažuje se při řešení konfliktů mezi muzei a jejich zřizovateli. Ve spolupráci s polským výborem ICOM usiluje o vybudování informační sítě muzejních sbírek.
- *Polská muzejní asociace*, založená v roce 1990, je nevládním sdružením muzejních odborníků.
- *Vědecká asociace polských archeologů*, založená v roce 1989, působí jako vědecká a vzdělávací organizace.

SLOVINSKO

STRUKTURA

V činnosti je kolem 60 muzeí a galerií. U 90% z nich je zřizovatelem stát (Ministerstvo kultury), u zbytku obce, církve, podniky, společnosti či soukromé osoby.

V lednu 1996 vstoupilo v platnost nové administrativně správní uspořádání, které bude mít velký vliv na novou podobu muzejní sítě (připravuje Ministerstvo kultury). Zřejmě zůstane zachována struktura národních, regionálních, městských a místních muzeí, část však změní zřizovatele.

FINANCOVÁNÍ

Státní muzea jsou financována ze státního rozpočtu, vlastní příjmy tvoří nepatrnou část (navíc mohou být použity jen z 5%). Ostatní muzea jsou financována ze soukromých zdrojů.

LEGISLATIVA

V roce 1994 byl vydán Zákon o veřejném zájmu v kultuře, který je však velmi všeobecný. Slovinská muzejní asociace navrhla samostatný muzejní zákon, Ministerstvo kultury však návrh nepřijalo. Nyní se očekává vydání tzv. Zákona o dědictví, který by měl zahrnovat i muzea. Slovinská muzejní asociace také připravila materiál Návrh muzejní sítě a muzejních standardů a norem, který se jí zatím nepodařilo uplatnit.

MUZEJNÍ SDRUŽENÍ

Slovinská muzejní asociace byla založena v roce 1970. Je financována z členských příspěvků, na určité programy přispívá Ministerstvo kultury. V rámci asociace pracuje řada komisí (pro dokumentaci, legislativu, programy, konzervaci, tituly, profesní zkoušky, vzdělávání, publikace, muzejní veletrhy, udělování cen, pedagogická sekce a další).

DÁNSKO

STRUKTURA

V Dánsku je vyvinutá decentralizovaná struktura, v níž působí 151 státních a státem uznaných muzeí a několik muzeí univerzitních. Celkem 7 muzeí zřizuje stát, 132 místních muzeí je řízeno obecními úřady a 12 muzeí je speciálních.

Koordinujícím orgánem je Národní rada muzeí, která plní administrativní a konzultační role. Je tvořena volenými členy z řad profesionálních muzejních pracovníků, zastupujícími všechny kategorie muzeí. Na regionální úrovni jsou vytvářeny krajské rady, které jsou zároveň základnou pro volby do Národní rady muzeí.

FINANCOVÁNÍ

Zdroje příjmů jsou vyjádřeny podíly: 55% obce, 15% kraje, 30% stát. Státní dotace jsou zároveň stanoveny muzejním zákonem.

LEGISLATIVA

Činnost muzeí se řídí muzejním zákonem, který stanovuje hlavní úkoly (výzkum, vybavení a personální obsazení, spolupracující instituce aj.) a státní dotace. Zákonem je zároveň nařízeno pořizování muzejní dokumentace a záchranný archeologický výzkum v souvislosti se stavební činností.

V příštích letech se očekává důkladná revize dánské muzejní legislativy, tak aby odpovídala současným poměrům a potřebám.

MUZEJNÍ SDRUŽENÍ

- *Národní rada muzeí*, tvořená volenými muzejními pracovníky, zpracovává kalkulaci státní dotace, rozděluje finanční prostředky ze společných zdrojů, koordinuje činnost muzeí, poskytuje konzultace, předkládá státním institucím návrhy a doporučení apod.
- Partnery Národní rady muzeí a zároveň platformou pro výměnu názorů jsou další *celostátní sdružení*: Národní rada pro archeologii, Dánská asociace kulturněhistorických muzeí, Dánská asociace muzeí umění, Dánská asociace přírodovědných muzeí.
- Specifickým rysem dánskému muzejnictví jsou přidružené instituce, sloužící potřebám muzeí:
  - *Muzejní služba* - obchodní organizace, která zajišťuje muzeím dodávky zboží, distribuci publikací apod. za výhodnější ceny.
  - *Dánský muzejní vzdělávací institut* - je zřízen na základě muzejního zákona a financován ze státní dotace. Spravuje mj. muzeologickou knihovnu, vydává časopis *Dánská muzea* (který má ale vlastní rozpočet).
  - *Společná konzervační pracoviště* - vznikají sdružením prostředků několika muzeí, zakládáním nadací apod.

FINSKO**STRUKTURA**

Ve Finsku je celkem 900 muzeí, což je vzhledem k počtu obyvatelstva nejhustší síť. Tomu odpovídá i roční návštěvnost, která činí 4 mil. z celkového počtu 5 mil. obyvatel. Největším počtem jsou zastoupena kulturněhistorická a specializovaná muzea, nižší podíl pak mají muzea umění a přírodovědná muzea.

14% tvoří muzea státní, 50% městská a zbývajících 36% představují muzea zřizovaná asociacemi či nevýdělečnými sdruženími. Státní muzea zřizuje Ministerstvo školství - oddělení kulturní politiky (které je zároveň vládním orgánem pro řízení muzejnictví) a některá další ministerstva (Vojenské muzeum, Muzeum silnic, Poštovní muzeum a další). Ministerstvu školství je podřízena Národní rada pro památky, která má na starosti správu památek, všeobecný management a dozor nad muzejnictvím.

FINANCOVÁNÍ

Celkové náklady finských muzeí činí 500 mil. FIM ročně, přičemž podíly jednotlivých zdrojů jsou 51% obce, 30% stát, 9% jiné zdroje a 15% vlastní příjmy muzeí.

LEGISLATIVA

V platnosti je zákon o státním financování muzeí z roku 1989.

MUZEJNÍ SDRUŽENÍ

Finská muzejní asociace, založená v roce 1923, podporuje rozvoj muzeí a hájí jejich zájmy. Hlavními oblastmi její činnosti jsou informace, publikace, vzdělávání, odborná a poradenská činnost, rozvojové a výzkumné projekty.

Vytváří informační databanku, propaguje muzejnictví v médiích či prostřednictvím veletrhů. Vydává informační měsíčník JULIUS, čtvrtletní odborné periodikum MUSEO, učebnice (konzervace, muzeologie aj.), každoroční adresáře pro muzejní pracovníky a pravidelnou publikaci o aktuálním stavu finských muzeí. Zabývá se vzděláváním pracovníků muzeí, organizuje konference. Vypracovává doporučení pro sjednocení katalogizace, pojištění, cen služeb apod., instrukce k zavádění konzervačních postupů atd.

ŠVÉDSKO**STRUKTURA**

Těžiště kulturní činnosti je zde na regionální úrovni, existují však i muzea dalších typů:

- národní - státní instituce, vlastníkem sbírek je stát
- regionální - v každém kraji jedno, jsou to veřejné nadace, jejichž zřizovatelem i vlastníkem sbírek jsou kraj, příslušná obec a obvykle spolek
- místní či městská - vlastníkem je obec

- spolková a soukromá - vlastní je vlastivědné spolky či různé společnosti, spravují je dobrovolní pracovníci

Ústředními orgány jsou Ministerstvo kultury a Národní rada pro kulturní záležitosti. Každé muzeum má správní radu, v níž kromě odborníků zasedají i politici příslušné úrovně, někdy členové vlastivědné společnosti.

FINANCOVÁNÍ

Financování muzeí zajišťují jejich vlastníci. Přístup ke státním dotacím mají i regionální muzea (pravidelné krytí třetiny mzdových nákladů, v budoucnu se očekává širší uplatnění příspěvků na konkrétní projekty), možnost získání dotací od státu je i u spolkových muzeí. Stále více vzrůstá podíl financí získaných vlastní činností (15-25% u národních muzeí). Pro dlouhodobější akce lze získat finanční prostředky i na 3 roky.

Pokud má regionální muzeum ve správě nemovitou památku, má přístup k účelovým státním dotacím.

LEGISLATIVA

Samostatný muzejní zákon neexistuje. Zákon o nemovitém kulturním dědictví řeší problematiku památek, režim písemných památek upravuje archivní zákon.

MUZEJNÍ SDRUŽENÍ

Švédská muzejní asociace má asi 200 institucionálních a 1 100 individuálních členů. Vytváří vnitřní seskupení podle druhů muzeí, pracovní skupiny pro jednotlivé muzejní profese apod. Asociace vydává časopis *Svenska museer* a různé odborné příručky. Každoročně pořádá týdenní konferenci pro všechny členy. Pro běžnou činnost nedostává žádné prostředky od vlády, část pracovníků sekretariátu je však placena ze státních peněz.

FRANCIE

STRUKTURA

Francouzská muzea jsou veřejnoprávní nebo soukromá. Zřizovatelem veřejných muzeí je stát, département, kraj nebo město. Soukromá muzea se podobají veřejným, pokud mají ve svém statutu klauzuli o nezczitelnosti sbírek.

Státních muzeí je celkem 80, z toho 34 národních muzeí spadá pod Ministerstvo kultury, 8 pod Ministerstvo školství, 27 pod Ministerstvo obrany atd. Nestátních muzeí je cca 1 200.

Správa muzeí je poměrně centralizována. Hlavním řídicím orgánem je vládní úřad *Direction des musées de France*, který přímo odpovídá za národní muzea Ministerstva kultury a určitým způsobem zastřešuje ostatní muzea včetně nestátních. Ministerstvo školství má pro svá muzea vlastní úřad. Regionální muzea jsou řízena zvláštním orgánem DRAC (*Direction régionale des affaires culturelles*).

Výsledkem tohoto modelu je jednotný pohled na ochranu kulturního dědictví, považovaného za společný majetek, a výrazná podpora státu. Zároveň však muzea považují za negativum kontroly z centra, také přijímání pracovníků podléhá centrálním předpisům.

FINANCOVÁNÍ

Stát se výraznou měrou podílí na financování francouzských muzeí - dotace na investice až 50%, na akvizice sbírek. Kromě toho přispívá formou poradenství a služeb, které poskytuje *Direction des musées de France*.

Regionální muzea dostávají státní příspěvek prostřednictvím řídicího orgánu DRAC, regionální úřady se podílejí na financování akvizic regionálních fondů.

MUZEJNÍ SDRUŽENÍ

Vzhledem k charakteru muzejní sítě ve Francii tu mají značný význam a vliv státní či veřejnoprávní organizace, které se podílejí na činnosti muzeí a plní tak mnohé úkoly, zastávané v jiných zemích dobrovolnými sdruženími.

- Samotný řídicí orgán *Direction des musées de France* poskytuje řadu služeb: restaurování, zpracování výzkumných projektů, organizování akcí pro veřejnost, vzdělávání, zavádění nových technologií, právní a finanční poradenství, služby v oblasti informatiky a využívání počítačů, dokumentační centrum, knihovna a archiv, technické služby a porady architektů aj.
- *Ecole du Patrimoine* je státní zařízení, připravující muzejní pracovníky. Bez této kvalifikace je prakticky nemožné zaujímat vyšší postavení ve veřejném muzeu. Absolventi jsou dosazováni i do regionálních muzeí.
- *Réunion des musées (Sdružení národních muzeí)* bylo založeno v roce 1895 a v roce 1990 transformováno ve veřejnou komerční instituci. Zajišťuje finance pro nákupy sbírek, organizuje velké výstavy, má rozsáhlou ediční činnost, komerčně využívá kopie uměleckých děl.
- *OCIM - Office de Coopération et d'Information Muséographiques (Středisko muzeografických informací a služeb)* je zřízeno Ministerstvem školství a organizačně začleněno do Burgundské university v Dijonu. K jeho úkolům patří shromažďování a šíření informací, technická pomoc muzeím, vzdělávání pracovníků, podpora muzeologického výzkumu aj.
- Mezi *profesionální sdružení muzejních pracovníků* patří např. Asociace kurátorů, francouzský výbor ICOM, Asociace muzeí vědy a techniky a vědeckotechnických center, Asociace ekomuzeí aj.

VELKÁ BRITÁNIE

STRUKTURA

Celkový počet muzeí je cca 2 500, a to v několika kategoriích: národní (19), univerzitní (30), vojenská (200), místní (800), nezávislá - řízená nadacemi (1 100).

Všechna muzea zastřešuje státní sekretář pro národní dědictví a oddělení národního dědictví, dále přísluší péče o muzea státním sekretářům Skotska, Severního Irsku a Walesu. Vojenská muzea zřizuje Ministerstvo obrany.

Vládním poradním orgánem (vládou řízeným a financovaným) je Komise muzeí a galerií, která vypracovává normy pro britská muzea, přiděluje prostředky 7 oblastním muzejním radám na území Anglie a je odpovědná za evidenci v národních muzeích.

FINANCOVÁNÍ

Muzea jsou financována prostřednictvím Oddělení národního dědictví, Ministerstva obrany (vojenská muzea) a úřadů Skotska, Severního Irsku a Walesu. Universitní muzea jsou financována z rozpočtu na vzdělávání a skotskými, velšskými a severoirskými úřady, místní muzea částečně místními úřady, nezávislá muzea většinou dotace nedostávají.

LEGISLATIVA

Neexistuje jednotná muzejní politika ani muzejní zákon.

MUZEJNÍ SDRUŽENÍ

- *Oblastní muzejní rady* (celkem 10) jsou nezávislé instituce, jejichž členy je většina místních a nezávislých muzeí. Svým členským muzeím poskytují řadu služeb (poradenská a informační činnost, vzdělávací kurzy, granty na zlepšení vybavení, konzervace a další technické služby, pomoc při výstavách, kulturně výchovné činnosti a péči o sbírky). Menší část finančních prostředků dostávají od státních a teritoriálních úřadů, další získávají z členských a sponzorských příspěvků a z plateb za služby. Jejich hlavním partnerem je Komise muzeí a galerií.
- *Muzejní asociace* sdružuje institucionální i individuální členy. Přiděluje dotace z finančních fondů, např. na nákup uměleckých děl (Beecroftův odkaz - nadace), na konzervaci a výstavy textilu (Daphne Bullard Trust), pro konzervaci artefaktů sociální historie v malých muzeích (Kathy Callow Trust), spravuje dobrovolný fond pro zmírnění finančních problémů členů.
- *Regionální federace muzeí* (10) jsou nezávislé organizace poskytující pracovníkům muzeí možnost diskutovat aktuální problémy. Úzce spolupracují s oblastními muzejními radami.
- Dále existuje řada *profesních sdružení*, např. Asociace britských dopravních a technických muzeí, Sdružení kurátorů biologie, Sdružení pro kulturně výchovnou činnost, Sdružení muzejních kurátorů pro oděvy a textil, Cech preparátorů atd.

*Podklady shromáždilo Muzejní dokumentační centrum Moravského zemského muzea v Brně,
Upravila PhDr. Alena Vondrušková, 1996*

1. Příloha Věstníku Asociace českých a moravskoslezských muzeí a galerií. Vydává AMG.
Adresa redakce: Kostelní 44, Praha 7, PSČ 170 00, tel.: 02/20 308 436, fax: 02/20 308 437.
Náklad 800 ks.

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvem pošt Praha čj. NP 1907/1993 ze dne
6.10.1993.